

Vnímání uměleckého literárního díla

Pojem umělecké literární dílo
Proces literární recepce

Pojem literatura

- písemnictví, slovesnost, slovesné umění
 - všechny jazykové projevy zaznamenané písmem
 - druh umění
 - jazyk a umělecká představa
-

Co je umělecká literatura?

- „soubor textů“, písmem fixovaná množina informací; nejen psané texty, ale všechny projevy vyjádřené slovy, tj. také ústní slovesnost
 - předmětem zájmu literární vědy je literatura v užším smyslu (beletrie) – vytváří si vlastní svět a stává se slovesným uměleckým dílem
-

-
- *Krásná literatura* – *beletrie* – má jak informativní, tak formativní funkci, ale její základní funkcí je funkce estetická, kterou předchozí dvě funkce mohou doplňovat o další dimenze
 - *pole zkoumání literární vědy* můžeme vymezit jako ta slovesná díla, u nichž je *dominantní estetická funkce*
-

Funkce literárního díla

□ estetická

- *upoutává* pozornost
- *vytrhává* předměty ze všedních souvislostí
- *zesiluje* jiné funkce vyvoláváním radosti
- *zintenzivňuje* vnímání
- v protikladu k praktickým funkcím

□ estetický zážitek

☐ **informativní** funkce

- sdělovací
- literatura naučná, odborná... ale i beletrie

☐ **formativní** funkce

- výchovná
 - různá intenzita podle žánru nebo doby
-

Krásná literatura jako druh komunikace

- proces vzniku a působení literatury lze vyjádřit takto:

autor → dílo → vnímatel

- literární věda popisuje a zkoumá existenci literárního díla v řetězci:

realita – autor – jazykové znaky – vnímatel

Recepce umělecké literatury

- příjem, vnímání, konzumace
 - proces, soustava (struktura)
 - zajišťuje literárnímu dílu společenskou působnost
 - umožňuje zprostředkovat aktivní spojení mezi autorem a čtenářem
 - usměrněna lit. kulturou, spol. prostředím a individualitou čtenáře
-

□ **Fáze recepce:**

- zpřístupnění
 - intenzifikace
 - optimalizace vnímání
 - responze
-

Konkrétní vnímání uměleckého literárního díla

- cesta od textu k lit. dílu
 - různé komunikační situace
 - obecné (opakované) **X** specifické
-
- dílo
 - osobnost příjemce
 - kultura a společnost
- } estetické vnímání
-

-
- situace recepční soustavy celkově
 - zvyková
 - situace recepce „ted' a tady“
 - aktuální, subjektivní

LIBA, P. *Recepcia umeleckej literatúry*. In *Čitateľ a literárny proces*. Bratislava: Tatran, 1987. s. 41–69.

Poznámka k estetickým kategoriím

- **estetická emoce** = posuzování díla podle toho, jak vnímatele „dojímá“
 - **estetická hodnota** = schopnost um. díla poskytnout vnímátele uspokojení
 - **estetická míra** je závislá na stupni uspořádanosti díla a na jeho schopnosti vyjádřit (reflektovat) složitost skutečnosti
-

Dějiny vnímání literárních děl

- změny v „technice“ přijímání
 - mezníky = novátorská díla
 - filosofie, psychologie, sociologie, estetika

 - recepční událost
 - literární dílo je zařazeno do vyššího celku příbuzných textů
 - typy čtení (četby) – „individuální“ norma
-